

Siseministri määruse „Nõuded elanikkonnakaitse koolitusele ja koolitajale“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrus kehtestatakse hädaolukorra seaduse (edaspidi *HOS*) § 17¹ lõike 3 alusel ning sellega sätestatakse nõuded elanikkonnakaitse koolitusele (edaspidi *koolitus*) ja koolitajale (edaspidi *koolitaja*). Määrus on seotud kehtivas õiguses sätestatud kohustusega korraldada koolitusi avaliku sektori ning elutähtsate teenuste toimepidevusega seotud töötajatele ja ametnikele.

Selleks et saavutada elanikkonnakaitse 2.0 raamdokumendis¹ kirjeldatud 2034. aasta sihttasemed, peetakse järgneva nelja aasta jooksul elanikkonnakaitse üheks prioriteediks elanike kriisiteadlikkuse ja iseseisva valmisoleku suurendamist. Probleem seisneb selles, et avaliku sektori toimimise ja elutähtsate teenuste toimepidevusega seotud inimeste kriisiteadlikkus ning praktiline valmisolek ei ole praegu piisavalt ühtlane ega vajalikul määral tagatud. Elanikkonnakaitse koolituse läbimise kohustuse seadmisega suurendatakse avalikus sektoris ning elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamisega² seotud inimeste individuaalset kriisivalmidust ja oskust kriisides toime tulla. Ühtlasi on see meede, mis toetab elanike kriisiteadlikkuse ja iseseisva valmisoleku suurendamist.

Eesti julgeolekupoliitika aluste³ kohaselt on elanikkonnakaitse alus inimeste suutlikkus kriisi ajal ennast kuni abi saabumiseni ise kaitsta ja vajaduse korral üksteist aidata. Selle saavutamine on ühiskonna ühine jõupingutus, kus on oluline roll kogukondadel, vabatahtlikel, kohaliku omavalitsuse üksustel ja riigiasutustel. Määrusega kehtestatakse ühtsed nõuded koolituse õpiväljunditele, korraldusele ja koolitajale. Koolitust saab korraldada iseseisvalt läbitava e-õppena, vajaduse korral ka juhendatud e-õppe või kontaktkoolitusena. Ühtsed nõuded aitavad tagada, et koolitusel omandatavad teadmised ja oskused oleksid võrreldavad ning toetaksid kriisiolukorras tegutsemist.

Koolituse korraldamisega suureneb vähesel määral avaliku sektori töökoormus ja elutähtsa teenuse osutajate halduskoormus. Korraldamise kohustus tuleb *HOS*-ist⁴, mitte käesolevast eelnõust. Haldus- ja töökoormus suureneb eelkõige seetõttu, et tuleb korraldada koolitusi, planeerida töötajate osalemist, leida sobiv aeg ning pidada arvestust koolituste läbimise üle. Kuna koolitused on perioodilised ning neid saab siduda olemasolevatesse töö- ja koolitusprotsessidesse, on mõju siiski piiratud ning ajaliselt hajutatud. Halduskoormuse tasakaalustamise reeglit ei ole vaja rakendada, sest muudatus on vajalik riigikaitse ja julgeoleku olulistel kaalutlustel ning selle mõju on vähene ja ajaliselt hajutatud.

¹ Riigikantselei, Siseministeerium ja Sotsiaalministeerium. 2024. [Elanikkonnakaitse raamdokument](#). Vaadatud 19.09.2025.

² Hädaolukorra seaduse § 38 lõike 3 punkt 7³, millega laieneb elanikkonnakaitse koolituse kohustus elutähtsa teenuse osutajatele, jõustub 01.07.2026.

³ Riigikogu, 2023. [Eesti julgeolekupoliitika alused](#). Vaadatud 19.09.2025.

⁴ *HOS* § 17¹ lõike 2 järgi on avaliku sektori asutusel kohustus korraldada ametnikele ja töötajatele elanikkonnakaitse koolitus vähemalt kord kahe aasta jooksul. Alates 2026. aasta 1. juulist on *HOS* § 38 lõike 3 punkti 7³ järgi elutähtsa teenuse osutajal kohustus korraldada töötajatele regulaarselt elanikkonnakaitse koolitust.

Määrus suurendab kriisivalmidust ja siseturvalisust, kuna koolituse läbimine parandab avaliku sektori ja elutähtsate teenuste toimepidevusega seotud töötajate valmisolekut kriisiolukorras tegutseda, iseseisvalt toime tulla ning vajaduse korral teisi abistada. See ühtlasi toetab asutuste ja elutähtsate teenuste toimepidevust.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Siseministeeriumi nõunik Katerina Mudarissova (katerina.mudarissova@siseministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Siseministeeriumi õigusnõunik Kai Reinhold (kai.reinhold@siseministeerium.ee) ning need on keeleliselt toimetanud Luisa Keelelahenduste eesti keele vanemtoimetaja Tiina Alekõrs (tiina@luisa.ee).

1.3. Märkused

Riigikogu menetluses oleva eelnõuga 668 SE kavandatakse HOS-i kehtetuks tunnistamine alates 2026. aasta 1. juulist. Nimetatud eelnõus sisaldub ka volitusnorm samasisulise määrase kehtestamiseks.

Eelnõuga aidatakse rakendada Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis ette nähtud tegevust „Elanikkonnakaitse veebikoolituse alustamine“ (valdkond „04. Sisejulgeolek“).

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb neljast paragrahvist.

Eelnõu §-ga 1 sätestatakse üldsätted.

Lõike 1 kohaselt kehtestatakse määrasega nõuded koolitusele ja koolitajale. Koolituse eesmärk on tagada avaliku sektori ning elutähtsa teenuse osutajate töötajate ja ametnike kriisivalmidus ning teadmised elanikkonna kaitsmiseks kriisiolukorras. Määrasega sätestatakse koolituse õpiväljundid, korraldus ning koolitaja pädevuse nõuded, lähtudes täiskasvanute koolituse seadusest ja täienduskoolituse standarditest.

Koolituse läbimisega tagatakse, et töötajad omandavad teadmised ja oskused, mis võimaldavad neil kriisiolukorras tegutseda iseseisvalt ning tõhusalt, toetades samal ajal avaliku sektori ja elutähtsate teenuste toimimist. Koolitaja roll on tagada koolituse kvaliteet ja hinnata õpiväljundite saavutamist vastavalt kehtestatud kriteeriumidele.

Lõikega 2 täpsustatakse, et koolituse korraldamise kohustuse võib lugeda täidetuks ametniku või töötaja suhtes, kes on eelneva kahe aasta jooksul läbinud samaväärse koolituse või kelle elanikkonnakaitsealased teadmised ja oskused on asutuse juhi hinnangul tööülesannete või väljaõppe alusel samaväärsed koolitusel omandatavatega. Varem läbitud koolituse samaväärsuse hindamisel lähtutakse eelkõige koolituse sisust, mahust ja õpiväljunditest ning nende vastavusest käesoleva määrase alusel kehtestatud õppekavale.

Samaväärsuse hindamise otsustab tööandja, kes võib vajaduse korral hinnangu andmiseks nõuda samaväärse koolituse läbimist tõendavaid dokumente. Samaväärsuse hindamise eesmärk

on tagada, et varem omandatud teadmised ja oskused vastavad käesoleva määruse nõuetele, ning välistada koolituse põhjendamatu kordamist.

Käesoleva määrusega täpsustatakse koolituskohustuse täitmise arvestamise põhimõtteid, võimaldades tööandjal lugeda koolituskohustus täidetuks ka juhul, kui ametnik või töötaja on omandanud nõutavad teadmised ja oskused varem, sealhulgas eelmises töökohas, haridusasutuses või muul tõendataval ja kontrollitaval viisil.

Koolituse võib lugeda läbituks ka juhul, kui õppekavas ette nähtud õpiväljundid on saavutatud vähemalt nõutud mahus mitme koolituse või ühe mahukama koolituse käigus. Samuti loetakse üksikud koolituse osad läbituks juhul, kui vastavad õpiväljundid on saavutatud muu väljaõppe või koolituse raames.

Ametnike koolitused on reguleeritud avaliku teenistuse seadusega (edaspidi *ATS*). *ATS* § 31 lõike 1 kohaselt peab ametiasutus rakendama abinõusid ametniku ametialaste teadmiste ja oskuste arendamiseks, sealhulgas kavandama ametiasutuse eelarvesse selleks vajalikud vahendid. Sama paragrahvi lõike 3 kohaselt otsustab ametniku koolitusel osalemise vajaduse vahetu juht või kõrgemalseisev juht. Teenistuses oleva või töötava isiku läbitud koolitused ja ressursimahukal koolitusel osalemiseks sõlmitud halduslepingud või koolituskulude hüvitamise kokkulepped on leitavad riigi personali- ja palgaarvestuse andmekogust⁵.

Töötajate (sh elutähtsa teenuse osutajate) koolituse korraldamise põhialused tulenevad töölepingu seadusest (edaspidi *TLS*), mille § 28 lõike 2 punkti 5 järgi on tööandja kohustatud tagama töötajale tööalaste teadmiste ja oskuste arendamiseks tööandja ettevõtte huvidest lähtuva koolituse ning kandma koolituskulud ja maksma koolituse ajal keskmist töötasu. *TLS* § 15 lõike 2 punkti 4 kohaselt on töötaja kohustatud osalema oma tööalaste teadmiste ja oskuste arendamiseks koolitusel. *TLS* § 41 lõike 2 kohaselt peab tööandja tagama töötaja isikuandmete töötlemise vastavalt õigusaktides sätestatule.

Lõikega 3 täpsustatakse, et elutähtsa teenuse osutaja määrab koolitatavad ja koolituse regulaarsuse *HOS* § 38 lõike 3 punkti 1 alusel koostatavas riskianalüüsis. Riskianalüüsis määrab teenuse osutaja, milliseid töötajaid on kohustus koolitada ning kui sageli koolitusi korraldada, et tagada teenuse kestlikkus ja töötajate valmisolek hädaolukorras. Sellest olenemata on tööandjal alati võimalus laiendada koolituse läbimist kõigile töötajatele kriisiteadlikkuse suurendamise eesmärgil.

Eelnõu §-ga 2 tuuakse välja koolituse õpiväljundid. Punktides 1–6 esitatud õpiväljundite sisu on kirjeldatud alljärgnevas tabelis. Koolituse võib korraldada ametnikule ja töötajale mitme koolituse põhjal, mis kokku peab tagama minimaalses mahus kõikide õpiväljundite saavutamise.

Õpiväljund	Eesmärk	Maht
1. Mõistab elanikkonnakaitse põhimõtteid ja kriisidega seotud riske	Kujundada terviklik arusaam elanikkonnakaitse süsteemist ja ohtudest, mis võivad mõjutada inimest ning kogukonda	1

⁵ [Riigi personali- ja palgaarvestuse andmekogu asutamine ja selle põhimäärus – Riigi Teataja](#) (§ 8 lõike 3 punkt 13).

2. Teab, kuidas käituda hädaolukorras või selle ohu korral, ja tunneb ennetava kommunikatsiooni põhimõtteid	Arendada oskust kriisiolukorras õigesti reageerida ning hinnata ja kasutada usaldusväärset infot: kasutada ametlikke teavituskanaleid, eristada usaldusväärset infot väärinfot, mõista ennetava kommunikatsiooni rolli ning järgida vastutustundliku teabejagamise põhimõtteid	1
3. Oskab valmistuda iseseisvaks toimetulekuks kriisis	Suurendada valmisolekut tulla toime kriisi esmases faasis ilma kohese abita: osata koostada isikliku või pere kriisiplaani, tunda esmavajalike varude komplekteerimise põhimõtteid, hinnata oma kodu valmisolekut, osata toimida elutähtsate teenuste katkestuse korral	1
4. Mõistab kogukonna rolli ja koostöövõimalusi kriisis	Kujundada arusaam kogukondliku koostöö tähtsusest kriiside ennetamisel ja lahendamisel: mõista kogukonna ja vabatahtlike rolli, teada koostöövõimalusi naabruskonnas või organisatsioonis, mõista vastastikuse abistamise olulisust, osata kaardistada kogukonna ressursse, väärtustada solidaarsust ja koostööd	1
5. Teab varjumise ja evakuatsiooni põhimõtteid	Tagada teadlikkus õigetest tegevustest olukorras, kus on vajalik varjumine või evakuatsioon: eristada varjumist ja evakuatsiooni, kirjeldada varjumiskoha nõudeid, teada evakuatsiooni ettevalmistamise põhimõtteid, järgida ametlikke juhiseid, mõista dokumentide ja muude hädavajalike esemete kaasavõtmise tähtsust	1
6. Tunneb esmaabi ja psühholoogilise esmaabi andmise aluseid	Anda esmased teadmised ja oskused kannatanu abistamiseks kuni professionaalse abi saabumiseni: teada elupäästva esmaabi põhimõtteid, sealhulgas verejooksu peatamise aluseid, hinnata olukorra ohutust, mõista psühholoogilise esmaabi tähtsust, osata pakkuda emotsionaalset tuge	1

Eelnõu §-ga 3 reguleeritakse koolituse korraldust.

Lõike 1 kohaselt toimub koolitus üldjuhul iseseisvalt läbitava e-õppena elektroonilises keskkonnas (edaspidi *õppekeskkond*). Vajaduse korral on lubatud ka juhendatud e-õpe või kontaktkoolitus.

E-õppe all eristatakse seega kahte liiki koolitust:

- 1) iseseisvalt läbitav e-õpe, kus õppija läbib õppematerjali omas tempos ilma juhendaja otsese sekkumiseta. Õppe kestus sõltub õppija individuaalsest õpitempost, varasematest teadmistest ja digioskustest. Iseseisva e-õppe puhul on õpiaeg paindlik ja sõltub õppija ajakasutusest;
- 2) juhendatud e-õpe, mis toimub reaajas ning juhendaja pideva osaluse ja jälgitavusega õppekeskkonnas.

Eelnõus on jäetud võimalus korraldada koolitus vajadust mööda ka kontaktkoolitusena, kui õpiväljundite saavutamine eeldab vahetut juhendamist või praktilisi tegevusi, mida ei saa õppekeskkonnas tagada.

Lõikes 2 tuuakse välja punktid, mis peavad õppekeskkonnas olema täidetud.

Punkti 1 kohaselt peab olema tagatud õppekeskkonna toimivus vastavalt teenustaseme kokkuleppele. Teenustaseme kokkuleppes on määratletud tingimused, mille alusel üks pool teisele teenust pakub. Näiteks on selles sätestatud:

- kasutajatoe kättesaadavuse aeg ja viis (nt E–R 9–17);
- teenuse lubatud katkestuse kestus;
- hooldustöödest etteteatamise tähtaeg;
- teenuse koormustaluvus kasutajate arvu järgi.

Nõude eesmärk on kindlustada, et tehnilised häired ei takista koolituse läbiviimist ega mõjuta osalejate võimalusi saavutada õpiväljundid. Kohustus hõlmab eelkõige õppekeskkonna kättesaadavuse, toimivuse ja stabiilsuse tagamist ning vajaduse korral kiiret reageerimist tehnilistele tõrgetele. Näiteks ei tohi süsteemi tõrge või ühenduse katkestus põhjustada koolituse olulist seiskumist ilma alternatiivse lahenduse või taastamismeetmeta.

Punkti 2 kohaselt sätestatakse nõue, et õppekeskkonnas peavad õppeteemad olema läbitavad õppekavas ettenähtud järjekorras ning koolitataval peab olema võimalik pöörduda tagasi juba läbitud õppeteema juurde. See toetab õppeprotsessi järjepidevust ja õppija õigusi. Nõude eesmärk on tagada, et õppe sisu omandatakse struktureeritult ja metoodiliselt kavandatud järjekorras, mis aitab saavutada õpiväljundid. Samal ajal võimaldab tagasiliikumise funktsioon õppijal vajadust mööda korrata varem läbitud teemasid, et kinnistada teadmisi või täpsustada arusaamist, ilma et see häiriks õppekava terviklikku läbimist. Näiteks saab koolitav pärast uue teema avamist pöörduda tagasi eelnevalt läbitud moodulisse, et vaadata üle keerukamaks osutunud alateemad või kordamisküsimused.

Lõike 3 kohaselt kehtestatakse juhendatud e-õppe või kontaktkoolituse mahuks kuus akadeemilist tundi. Selline mahu määratlus tagab piisava aja õpiväljundite saavutamiseks. Tundide nõue annab orientiiri õppesisu mahu ja keerukuse kujundamisel ning aitab tagada, et koolitus ei oleks põhjendamatult lühike ega formaalne.

Kui koolitus viiakse läbi iseseisvalt läbitava e-õppena, sõltub koolituse läbimiseks kuluv aeg konkreetse õppuri õpitempo, varasematest teadmistest, kogemustest ja digioskustest ning võib seetõttu kujuneda ajaliselt nii pikemaks kui ka lühemaks. Iseseisvalt läbitava e-õppe eripära seisneb paindlikkuses, mis võimaldab õppijal materjale läbida endale sobivas tempos, vajaduse korral õppesisu korduvalt üle vaadata ja õppetööd ajaliselt planeerida. Oluline on eelkõige see, et õppija saavutaks koolituse õpiväljundid ja läbiks kõik nõutud õpitegevused, sealhulgas testid, praktilised ülesanded või muud hindamisvormid. Näiteks võib osa õppijaid läbida iseseisvalt e-õppe kiiremini tänu varasematele teadmistele ja kogemustele, samas kui teised vajavad rohkem aega õppematerjalidega tutvumiseks, ülesannete lahendamiseks ja teadmiste omandamiseks.

Eelnõu §-ga 4 sätestatakse koolitaja.

Eelnõu kohaselt saab koolitaja olla täienduskoolitusasutus täiskasvanute koolituse seaduse (edaspidi *TäKS*) tähenduses.

Koolitaja mõiste sidumine TäKS-i vastava regulatsiooniga tagab, et koolitajal on täiskasvanute õpetamiseks vajalik erialane ja pedagoogiline pädevus, sealhulgas teadmised täiskasvanute õppimise eripäradest, õppeprotsessi kavandamisest ning õpiväljundipõhisest hindamisest. Täiskasvanute koolitaja kvalifikatsioon eeldab muu hulgas asjakohast haridust, erialast

väljaõpet ja täienduskoolitust vastavalt seaduses sätestatud nõuetele. Eesmärk on tagada, et koolitust viib läbi isik, kellel on nii valdkondlik pädevus kui ka oskus töötada täiskasvanud õppijatega. Koolitajal peavad olema ajakohased ja terviklikud teadmised ning oskused samas mahus ja sisus, mida ta koolitavatele edasi annab.

Näiteks EHIS-e⁶ andmetel on sõjanduse ja riigikaitse õppekavarühmas majandustegevusteade registreeritud kuuel õppeasutusel, sealhulgas Kaitseliidul. Vara- ja isikukaitse õppekavarühmas on registreering 40 õppeasutusel, sealhulgas Sisekaitseakadeemial.

Juhime tähelepanu, et eelnõuga ei sätestata täiendavaid isikuandmete töötlemise aluseid.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole Euroopa Liidu õigusega puutumust.

4. Määruse mõjud

Käesoleva määruse eesmärk on kehtestada nõuded elanikkonnakaitse koolitusele ja koolitajale, et tagada avaliku sektori ning elutähtsa teenuse osutajate töötajate ja ametnike piisav kriisivalmidus. Määruse rakendamine mõjutab riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldust, majandust ja siseturvalisust ning puudutab eelkõige avalikku sektorit, elutähtsate teenuste osutajaid ja kaudselt kogu elanikkonda.

4.1. Mõju riigiasutuste töökorraldusele

Sihtrühm: avaliku sektori teenistujad.

Avalik sektor jaguneb valitsussektoriks (keskvalitsus, kohalik omavalitsus, sotsiaalkindlustusfondid) ja muuks avalikuks sektoriks. 2023. aasta seisuga oli avaliku sektori töötajaid 137 644⁷ ja 2023. aasta esimese kvartali seisuga oli tööga hõivatuid 694 800⁸. Seega moodustavad avaliku sektori teenistujad kõigist tööga hõivatud inimestest ligi 20 protsenti, mistõttu on tegemist pigem keskmise suurusega sihtrühmaga.

Koolituskohustust on võimalik täita nii e-õppe kui ka kontaktkoolitusena. Iseseisvalt läbitav e-õpe võimaldab õppijal õppida talle sobival ajal ja kohas, mis omakorda lisab kohustuse täitmisele paindlikkust. Soovi ja vajaduse korral saab läbida kontaktkoolituse. Kontaktkoolitust, näiteks esmaabis, viiakse läbi juba praegu neile, kes vastutavad asutustes esmaabi eest. Lisaks on viimastel aastatel asutused tellinud üha enam elanikkonnakaitse teemalisi koolitusi⁹ ja seega ei saa uue regulatsiooniga harjumine olla keeruline.

Tegemist on küll lisanduva kohustusega, kuid seda saab täita paindlikult vastavalt töötaja või teenistuja enda ajaplaneerimisele. Samas parandab koolituse läbimine asutuse töötajate ja teenistujate valmisolekut eri kriisides toime tulla ning aitab seeläbi paremini tagada asutuse enda ülesannete täitmise kriisiolukorras.

⁶ Eesti Hariduse Infosüsteem, 2025. [Tegevusteadete otsing](#). Vaadatud 19.09.2025.

⁷ Rahandusministeerium 2024. [Avaliku sektori töötajate arv](#). Vaadatud 28.10.2024.

⁸ ERR 2023. [Töötute arv ületas teise kvartali lõpus 50 000 inimese piiri](#).

⁹ Naiskodukaitse. [Ole valmis, kui loeb iga sekund – telli tasuta kriisikoolitus!](#) Päästeamet. [Elanikkonnakaitse hädaolukorras valmisoleku koolitused – Päästeamet](#).

Koolituskohustuse kehtestamine ei too kaasa muudatusi kehtivas HOS-i järelevalvemehhanismis, see toimib ka edaspidi samadel alustel. Ministeeriumid teevad järelevalvet oma valitsemisala asutuste üle ja Päästeamet teeb HOS § 45 lõike 1 punkti 5 alusel järelevalvet kohalike omavalitsuste üle, lisandub üksnes kohalike omavalitsuste koolituskohustuse täitmise jälgimine.

Et tagada valitsusasutuste ja nende hallatavate riigiasutuste tegevuse seaduslikkus ning otstarbekus, korraldatakse teenistuslik järelevalve vastavalt Vabariigi Valitsuse seaduse § 93 lõikele 1 ning seda tehakse alluvussuhete raames (§ 93 lõige 4). Vabariigi Valitsus teeb järelevalvet ministeeriumide ja Riigikantselei tegevuse üle (§ 94 lõige 1) ning minister vastutab järelevalve eest ministeeriumi struktuuriüksuste, valitsemisala asutuste ja nende ametiisikute ning ministeeriumi hallatavate riigiasutuste tegevuse üle (§ 95 lõige 1).

Samuti teeb HOS § 37 lõike 1 punkti 3 kohaselt elutähtsa teenuse toimepidevust korraldav asutus järelevalvet elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise üle, sealhulgas selle üle, et rakendataks meetmeid teenuse katkestuste ennetamiseks.

Määruse mõju riigiasutuste töökorraldusele on **mõõdukas** ning seisneb peamiselt korralduslikes tegevustes, mis on seotud koolituste planeerimise ja arvestuse pidamisega. Arvestades eesmärki suurendada riigi ja ühiskonna kriisivalmidust ning toetada elutähtsate teenuste toimepidevust, on mõju riigiasutuste töökorraldusele **põhjendatud ja proportsionaalne**.

Negatiivse iseloomuga mõju puudub või on vähene. Koolituskohustuse paindlik täitmisviis ja asutuste varasem kogemus sarnaste nõuete täitmisel vähendavad võimalike riskide tekkimise tõenäosust.

4.2. Mõju majandusele

Sihtrühm: elutähtsa teenuse osutajad. Alates 1. aprillist 2026 on Eestis 22 elutähtsat teenust, mida osutab 270 elutähtsa teenuse osutajat.

Otsene majanduslik mõju avaldub elutähtsa teenuse osutajatele, kuna neil tuleb korraldada oma töötajatele elanikkonnakaitse koolitusi, planeerida koolitustel osalemist ja pidada arvestust koolituste läbimise üle. Sellega kaasneb ettevõtjatele mõningane halduskoormuse kasv, kuid tegemist on perioodilise ja ajaliselt hajutatud kohustusega.

Elutähtsa teenuse osutajate töötajate parem kriisivalmidus toetab teenuste toimepidevust ning aitab vähendada kriisiolukordadest tulenevaid majanduskahjusid ja katkestusi. Suurem valmisolek ja teadlikkus võivad vähendada tööseisakute, varakahju ja tarneahela häirete riski ning see omakorda toetab ettevõtluskeskkonna stabiilsust. Kaudselt võib määrus suurendada nõudlust elanikkonnakaitsega seotud koolitusteenuste järele, mis avaldab positiivset mõju koolitusturule.

Määrusega ei seata uusi sisulisi piiranguid turule sisenemisele ega mõjutata konkurentsitingimusi, kuna koolitusnõue tuleneb hädaolukorra seadusest ning kohaldub ühtsetel alustel kõigile asjaomastele teenuseosutajatele.

Seega võib järeldada, et kuigi määrus toob kaasa vähesel määral täiendavat halduskoormust, on selle mõju majandusele pigem toetav, suurendades ettevõtluskeskkonna toimepidevust ja vastupanuvõimet kriisiolukordades.

Kokkuvõttes võib öelda, et negatiivse iseloomuga mõju puudub või on vähene. 2025. aasta 12. oktoobril jõustunud HOS-i ja teiste seaduste muutmise seadusega on antud elutähtsa teenuse osutajatele kohustuse täitmiseks aega kuni 2026. aasta 1. juulini, et tööandjad saaksid paremini koolitusväljundeid planeerida ja sihtrühmi kaardistada.

Määruse mõju majandusele on tervikuna **proportsionaalne** ja mõõdukalt **positiivne**, toetades vastupanuvõimet kriisiolukordades.

4.3. Mõju siseturvalisusele

Sihtrühm: avaliku sektori asutused, elutähtsa teenuse osutajad.

2025. aasta 1. juuli seisuga on avaliku sektori asutusi 2221 ja 2026. aasta 1. aprilli seisuga on Eestis 22 elutähtsat teenust, mida osutab 270 elutähtsa teenuse osutajat. Võib öelda, et tegemist on pigem keskmise suurusega sihtrühmaga.

Elanikkonnakaitse koolituse läbimisega paraneb individuaalne kriisivalmidus, mis toetab elutähtsate teenuste järjepidevust ning vähendab kriisiolukordades tekkida võivaid häireid ja riske. Samuti tugevdab see asutuste ja kogukondade suutlikkust reageerida enne professionaalse abi saabumist, mis on siseturvalisuse seisukohalt oluline. Mõju avaldub eelkõige kriisiolukordades, kuid ka ennetavalt igapäevases riskiteadlikkuses. Mõju ulatus on keskmine, arvestades sihtrühma suurust ja mõju kriiside toimimisele.

Määrusel on **positiivne mõju** siseturvalisusele. Kaudne korralduslik lisakoormus on **mõõdukas** ega mõjuta asutuste põhifunktsioonide täitmist.

4.4. Kokkuvõtte ettevõtetele ja kodanikele avalduva halduskoormuse ning avaliku sektori töökoormuse kohta

Elutähtsat teenust osutavate ettevõtete halduskoormus veidi suureneb, kuna nad peavad korraldama koolitusi, planeerima töötajate osalemist ja pidama arvestust koolituste läbimise üle. Kodanike halduskoormus jääb samaks. Avaliku sektori töökoormus vähesel määral suureneb koolituskohustuse täitmise jälgimise ja koolituste planeerimisega seotud korralduslike tegevuste tõttu.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Elanikkonnakaitse e-koolitus on valminud Digiriigi Akadeemia õppekeskkonnas ja on 2026. aasta maist kasutatav kõigile sihtrühmadele. Seega on koolituse läbiviimiseks vajalik keskne õpikeskkond juba olemas ning täiendava koolituslahenduse loomise vajadust ei kaasne.

Ametnike ja töötajate koolituste üle arvestuse pidamine on tööandjatele kehtiva õiguse kohaselt juba praegu tavapärane kohustus. Elanikkonnakaitse koolituse lisandumine ei too eelduslikult kaasa märkimisväärsed lisakulud, kuna koolitus on perioodiline ning selle korraldamise saab lõimida olemasolevatesse koolitus- ja personalihalduse protsessidesse.

Olenevalt asutuse töökorraldusest võib olla otstarbekas kaaluda koolituskeskkonna ja personaliarvestuse süsteemide liidestamist, et lihtsustada koolituse läbimise andmete kogumist ja haldamist. Vastava lahenduse võimalikkust on arutatud ka Digiriigi Akadeemia veebiplatvormi puhul.

Määruse rakendamisega otseseid tulusid ei kaasne. Eesmärk on toetada avaliku sektori ja elutähtsate teenuste toimepidevust ning suurendada kriisivalmidust.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Eelnõu koostamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu koostamiseks Justiits- ja Digiministeeriumile, Kaitseministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile ja Riigikantseleile ning arvamuse andmiseks Päästeametile, Kaitseväele, Sotsiaalkindlustusametile, Sisekaitseakadeemiale ja Kaitseleiidule.

Justiits- ja Digiministeerium koostas eelnõu märkustega. Arvamuse andsid Päästeamet, Sotsiaalkindlustusamet, Sisekaitseakadeemia ning Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit (vt seletuskirja lisa).